

**Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till
utveckling av yrkeshögskolornas examenssystem**

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att examenssystemet i yrkeshögskolorna utvecklas så att en del av dem som avlagt yrkeshögskoleexamen, efter det att de förvärvat erfarenhet i arbetslivet, har möjlighet att fördjupa sin yrkeskompetens genom att fortsätta studierna och avlägga examen vid yrkeshögskola. De examina som avläggs vid yrkeshögskolorna skall vara yrkeshögskoleamina och högre yrkeshögskoleamina. Studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall vara möjliga på alla utbildningsområden och i alla yrkeshögskolor, efter behov genom nätverksbildning.

I syfte att utveckla examenssystemet föreslås att bestämmelserna i yrkeshögskolelagen om examina och grunderna för examina, utbildningsprogram och studierätt skall ändras.

I fråga om finansieringen av studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall samma grunder iakttas som i fråga om finansieringen av studier som leder till yrkeshögskoleexamen. De ändringar som föranleds av detta tas in i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

Lagarna avses träda i kraft den 1 augusti 2005. För beredningen av de nya utbildningsprogram och undervisningsplaner som leder till de nya högre yrkeshögskoleamina måste avsättas tillräckligt med tid. Det föreslås därför att utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen när lagen trätt i kraft genom beslut av undervisningsministeriet kan inledas inom de områden och vid de yrkeshögskolor som har deltagit i försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna.

ALLMÄN MOTIVERING

1. Nuläge

1.1. Det nuvarande examenssystemet

Yrkeshögskoleexamen

De grundläggande bestämmelserna om den utbildning som ges vid yrkeshögskola finns i 17 § i yrkeshögskolelagen (351/2003). En yrkeshögskola meddelar inom ramen för sin utbildningsuppgift undervisning som leder till högskoleexamen, yrkesinriktad specialiseringsundervisning och annan vuxenutbildning samt öppen yrkeshögskoleundervisning. I en yrkeshögskolas utbildningsuppgift bestäms bl.a. yrkeshögskolans verksamhetsområde. Enligt 1 § i statsrådets förordning om yrkeshögskolor (352/2003), nedan *yrkeshögskoleförordningen*, fastställs en yrkeshögskolas verksamhetsområde i yrkeshögskolans utbildningsuppgift utgående från följande indelning i utbildningsområden: det humanistiska och pedagogiska området, kultur, det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området, det naturvetenskapliga området, teknik och kommunikation, naturbruk och miljöområdet, social-, hälso- och idrottsområdet samt turism-, kosthålls- och ekonomibranschen.

I yrkeshögskolelagens 18 § ingår grundläggande bestämmelser om yrkeshögskoleexamen. En yrkeshögskoleexamen är en högskoleexamen. Bestämmelser om yrkeshögskoleexaminans ställning i systemet för högskoleexamen och den behörighet en yrkeshögskoleexamen medför för en offentlig tjänst eller uppgift finns i förordningen om högskolornas examenssystem (464/1998). När det för en offentlig tjänst eller uppgift fordras högskoleexamen, vid högskola avlagd examen, slutexamen vid högskola eller lägre högskoleexamen, uppfylls detta behörighetsvillkor enligt förordningens 10 § också av den som har avlagt yrkeshögskoleexamen.

I fråga om strukturen på de studier som leder till yrkeshögskoleexamen och examensmålen samt andra grunder för studierna före-

skrivs i yrkeshögskoleförordningen och med stöd av den i yrkeshögskolans examensstadga.

Enligt 19 § i yrkeshögskolelagen ordnas studier som leder till yrkeshögskoleexamen i form av utbildningsprogram. Undervisningsministeriet beslutar om utbildningsprogrammen på framställning av yrkeshögskolan. Yrkeshögskolan beslutar om utbildningsprogrammets undervisningsplaner enligt vad som bestäms i yrkeshögskolans examensstadga.

Enligt yrkeshögskoleförordningens 6 § är utbildningsprogrammen studiehelheter som planeras och ordnas av yrkeshögskolan och som inriktas på något sådant uppgiftsområde inom arbetslivet som förutsätter yrkeskunskap och på utvecklandet av detta område. Inom ett utbildningsprogram kan finnas inriktningalternativ. När yrkeshögskolorna gör en framställning om ett utbildningsprogram utreder de bl.a. hur initiativet till planeringen av utbildningsprogrammet har uppkommit och vilka instanser utanför yrkeshögskolan som har deltagit i planeringen samt på vilket sätt det nya utbildningsprogrammet kompletterar det existerande utbudet vid yrkeshögskolan och vilken kompetens yrkeshögskolan har på området. Vid yrkeshögskolorna finns delegationer som vanligen tillsätts antingen för ett utbildningsområde eller för ett utbildningsprogram vid yrkeshögskolan. Delegationerna är samarbetsorgan för yrkeshögskolan och närings- och arbetslivet inom skolans verksamhetsområde och deras uppgift är att bistå yrkeshögskolan vid utvecklandet av utbildningen. Undervisningsministeriet fattar beslut om utbildningsprogrammen så att beslutet innehåller uppgifter om namnet på utbildningsprogrammet, vid behov inriktningalternativen, utbildningsområdet, examen och examensbenämningen, utbildningsprogrammets omfattning i studiepoäng samt praktikens omfattning. Beslut om utbildningsprogrammen kan också fattas för viss tid.

Utbildningsprogrammen och undervisningsplanerna skall enligt yrkeshögskolela-

gens 19 § 2 mom. omfatta heltidsstudier under minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl kan en examen omfatta mer än fyra år.

Man har inte lyckats få fram ett enhetligt, allmänt godtaget namn på de examina som avläggs vid de finländska yrkeshögskolorna. Det föreskrivs därför i lagens 18 § 3 mom. att det till en yrkeshögskoleexamen som har avlagts vid en yrkeshögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och vid behov förkortningen YH. Närmare bestämmelser om examina finns i yrkeshögskoleförordningen. Yrkeshögskoleexamina inom de olika utbildningsområdena är enligt yrkeshögskoleförordningens 3 §

- inom det humanistiska och pedagogiska området: yrkeshögskoleexamen inom det humanistiska området, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, samhällspedagog (YH) eller teckenspråkstolk (YH),

- inom kultur: yrkeshögskoleexamen inom kulturbranschen, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, artenom (YH), bildkonstnär (YH), danslärare (YH), dramainstruktör (YH), formgivare (YH), konservator (YH), kulturproducent (YH), medianom (YH), musiker (YH), musikpedagog (YH) eller vestonom (YH), samt

yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, tradenom,

- inom det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området: yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, tradenom,

- inom det naturvetenskapliga området: yrkeshögskoleexamen i företagsekonomi, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, tradenom,

- inom teknik och kommunikation: yrkeshögskoleexamen i teknik, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, ingenjör (YH) eller laboratorieanalytiker (YH) samt

yrkeshögskoleexamen i sjöfart, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, sjökaptan (YH),

- inom naturbruk och miljöområdet: yrkes-

högskoleexamen inom naturbruk, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, agrológ (YH), hortonom (YH), iktyonom (YH), miljöplanerare (YH) eller skogsbruksingenjör (YH),

- inom social-, hälso- och idrottsområdet: yrkeshögskoleexamen inom hälsovård och det sociala området, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, barnmorska (YH), bioanalytiker (YH), ergoterapeut (YH), fotterapeut (YH), fysioterapeut (YH), förstavårdare (YH), geronom (YH), hjälpmedelstekniker (YH), hälsovårdare (YH), munhygienist (YH), naprapat (YH), optometriker (YH), osteopat (YH), rehabiliteringsledare (YH), röntgenskötare (YH), tandtekniker (YH), sjukskötare (YH) eller socionom (YH),

yrkeshögskoleexamen inom skönhetsbranschen, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, estenom (YH), samt

yrkeshögskoleexamen i idrott, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, idrottsinstruktör (YH), samt

- inom turism-, kosthålls- och ekonomi-branschen: yrkeshögskoleexamen inom turism- och kosthållsbranschen, till vilken fogas den examensbenämning som gäller för utbildningsprogrammet, restonom (YH).

Yrkesinriktade specialiseringsstudier

Yrkesinriktade specialiseringsstudier är enligt yrkeshögskoleförordningens 12 § fortbildningsprogram som grundar sig på yrkeshögskoleexamen och leder till yrkesinriktade påbyggnadsexamina, eller andra omfattande fortbildningsprogram. Omfattningen av de yrkesinriktade specialiseringsstudierna är 30—60 studiepoäng. Av särskilda skäl kan undervisningsministeriet fastställa studiernas omfattning till mer än 60 studiepoäng. Specialiseringsstudier som leder till yrkesinriktade påbyggnadsexamina har inte tagits i bruk i yrkeshögskolorna.

Bestämmelser om de yrkesinriktade specialiseringsstudiernas ställning i högskoleexamenssystemet finns i 12 och 14 § i förordningen om högskolornas examenssystem. Specialiseringsstudier som ordnas vid yrkes-

högskolor kan på ansökan av yrkeshögskolan utvärderas och på basis av en utvärdering som utförs av Rådet för utvärdering av högskolorna godkännas för införande i ett register som specialiseringsstudier.

Försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna

En mer systematisk diskussion om behovet av påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna inleddes 1997. Examenssystemet ansågs ofullständigt, eftersom yrkeshögskolorna saknade en väg vidare till påbyggnadsexamen efter yrkeshögskoleexamen. Man ansåg att också de som avlagt yrkeshögskoleexamen borde ha tillgång till mångsidiga kompletterings- och påbyggnadsstudier. Enligt den av statsrådet godkända planen för utveckling av utbildning och forskning för åren 1999—2004 skulle yrkeshögskolornas examenssystem utvecklas så att det motsvarar utvecklingsbehoven i arbetslivet och även den internationella utvecklingen i examensstrukturerna. Enligt utvecklingsplanen skulle påbyggnadsexamina på 40—60 studieveckor införas gradvis i yrkeshögskolorna på några utbildningsområden där arbetslivets behov förutsätter det. Beredningen fortsatte utgående från utvecklingsplanen och utmynnade 2001 i en proposition till riksdagen med förslag till lag om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna (RP 21/2001 rd).

Lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna (645/2001) trädde i kraft den 1 januari 2002. Lagen gäller för viss tid fram till den 31 juli 2005. Syftet med studier som leder till en påbyggnadsexamen vid yrkeshögskola är enligt lagens 3 § att utgående från yrkeshögskoleexamen och de krav som utvecklandet av arbetslivet ställer ge en tillräcklig kunskaps- och färdighetsbas och förutsättningar för att sköta sådana utvecklingsuppdrag och andra uppdrag i arbetslivet som förutsätter särskild sakkunskap.

Lagens 4 och 5 § innehåller bestämmelser om försökstillstånd samt förutsättningarna för försökstillstånd och bedömning av försöksansökan. Enligt 4 § kan undervisningsministeriet på ansökan av en yrkeshögskola och på förslag av rådet för utvärdering av högskolorna bevilja tillstånd till försök. Vid

beviljande av tillstånd beslutar undervisningsministeriet om det utbildningsprogram som leder till påbyggnadsexamen, utbildningsprogrammets namn och omfattning och antalet nybörjarplatser samt om eventuella andra villkor.

Förutsättningarna för beviljande av försökstillstånd är enligt lagens 5 § att yrkeshögskolan har utexaminerat personer med yrkeshögskoleexamen inom utbildningsområdet i fråga eller inom ett utbildningsområde som stöder studier för en påbyggnadsexamen, att yrkeshögskolan har ordnat yrkesinriktade specialiseringsstudier inom utbildningsområdet i fråga eller inom ett utbildningsområde som stöder studier för en påbyggnadsexamen samt att yrkeshögskolan har överlärare inom området i fråga vilka kan åta sig ansvaret för studierna för påbyggnadsexamen och vilka uppfyller de behörighetsvillkor för doktors- eller licentiatexamen eller konstnärliga meriter för överlärare som föreskrivs i förordningen om yrkeshögskolestudier (256/1995). Vid bedömning av ansökningarna om försökstillstånd beaktas utbildningens kvalitativa nivå, målen för försöksprojektet, utbildnings- och arbetskraftsbehovet, kontakterna till arbetslivet samt forsknings- och utvecklingsarbetet inom utbildningsområdet i fråga eller inom ett utbildningsområde som stöder studier för en påbyggnadsexamen samt huruvida försöket bildar en balanserad helhet regionalt och med beaktande av språkgrupperna.

I lagens 6 § föreskrivs om behörighet för studier för påbyggnadsexamen. Till studier för påbyggnadsexamen vid yrkeshögskola kan antas den som har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen eller annan lämplig högskoleexamen och som efter examen har minst tre års arbetserfarenhet av området i fråga.

Enligt lagens 7 § omfattar de utbildningsprogram som leder till påbyggnadsexamen 40—60 studieveckor enligt vad undervisningsministeriet beslutar i samband med försökstillståndet. Yrkeshögskolan skall ordna de studier som leder till påbyggnadsexamen så att de också kan genomföras vid sidan av arbete. Undervisningsplanen för ett utbildningsprogram som leder till en påbyggnadsexamen skall enligt lagens 8 § utarbetas så att den innehåller 20—40 studieveckor fördju-

pade studier inom påbyggnadsexamens område vilka ordnas av yrkeshögskolan och ett lärdomsprov omfattande 20 studieveckor som består av ett utvecklingsuppdrag inom arbetslivet.

Yrkeshögskolorna inlämnade sammanlagt 53 ansökningar om försökstillstånd, av vilka 36 uppfyllde de kvalitetskrav som rådet för utvärdering av högskolorna hade uppställt. På basis av en utvärdering beviljade undervisningsministeriet de första försökstillstån-

den den 6 februari 2002. I beslutet eftersträvades språklig och regional balans.

Sammanlagt 20 yrkeshögskolor fick försökstillstånd för sex olika utbildningsprogram. Försökstillstånden beviljades för hela försöksperioden åren 2002—2005. Försöket har årligen kompletterats inom ramen för 300 nybörjarplatser. Av tabell 1 framgår vilka utbildningsprogram som deltagit i försöket samt vilka yrkeshögskolor som beviljats försökstillstånd.

Tabell 1. Utbildningsprogram i försöket med påbyggnadsexamina och yrkeshögskolor som fått försökstillstånd

Utbildningsområde	Utbildningsprogram	Yrkeshögskola
Det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området	Programmet för påbyggnadsutbildning i företagssamhet och affärskompetens inom sektorn små och medelstora företag	Helsingfors yrkeshögskola för företagsekonomi, Lahden ammattikorkeakoulu, Mikkelin ammattikorkeakoulu, Tampereen ammattikorkeakoulu samt Mellersta Österbottens yrkeshögskola, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Seinäjoen ammattikorkeakoulu och Vasa yrkeshögskola i ett gemensamt försök
Social-, hälso- och idrottsområdet	Programmet för påbyggnadsutbildning i vård av äldre patienter och långvårdspatienter	Helsingin ammattikorkeakoulu, Pirkanmaan ammattikorkeakoulu, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Turun ammattikorkeakoulu och Svenska yrkeshögskolan*
	Programmet för påbyggnadsutbildning i hälsofrämjande och förebyggande arbete	Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Kymenlaakson ammattikorkeakoulu, samt Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu, Oulun seudun ammattikorkeakoulu och Rovaniemen ammattikorkeakoulu i ett gemensamt försök
	Programmet för påbyggnadsutbildning inom det sociala området	Diakonia-ammattikorkeakoulu samt Seinäjoen ammattikorkeakoulu och Kemi-Tornion ammattikorkeakoulu i ett gemensamt försök
Teknik och kommunikation	Programmet för påbyggnadsutbildning i reparation och komplettering av byggnader	Hämeen ammattikorkeakoulu, Oulun seudun ammattikorkeakoulu och Svenska yrkeshögskolan*
Teknik och kommunikation samt social-, hälso- och idrottsområdet	Programmet för påbyggnadsutbildning i välfärdsteknologi	Hämeen ammattikorkeakoulu, Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Savonia ammattikorkeakoulu och Satakunnan ammattikorkeakoulu.

* Utbildningen startade inte vid Svenska yrkeshögskolan på grund av få sökande. Nybörjarplatserna flyttades i stället till programmet för påbyggnadsutbildning i vård av äldre och långtidssjuka läsåret 2004—2005.

I enlighet med lagens 12 § tillsatte undervisningsministeriet våren 2002 en arbetsgrupp för att följa upp och samordna försöken. I arbetsgruppen finns det förutom företrädare för undervisningsministeriet också företrädare för yrkeshögskolorna i fråga, lärar- och studerandeorganisationerna samt arbetslivsparterna. Uppföljnings- och samordningsgruppens mål är att följa utvecklingen i utbildningsprogrammen och antalet studerande i försöken, rapportera hur försöket avancerar och lägga fram förslag om försöket för undervisningsministeriet. Dessutom kan gruppen under försökets gång ta initiativ till att försöket av särskilda skäl utvidgas till nya enheter eller andra utbildningsprogram på de områden som valts ut för försöksverksamhet.

Uppföljnings- och samordningsgruppen har

ordnat flera riksomfattande seminarier och givit ut två publikationer om försöket.

Uppföljnings- och samordningsgruppen föreslog hösten 2002 att försöket utvidgas och utökas med ett utbildningsprogram för kompetens inom teknik. En utvidgning var möjlig eftersom 100 nybörjarplatser av det totala antalet inte hade besatts 2003.

Undervisningsministeriet gav yrkeshögskolorna anvisningar om en kompletterande ansökan hösten 2002. Ansökningarna från yrkeshögskolorna uppgick till 18, av vilka 14 uppfyllde de kvalitetskrav som Rådet för utvärdering av högskolorna hade ställt upp. Undervisningsministeriet beviljade försöks-tillstånd för komplettering av försöket i februari 2003 för tre olika utbildningsprogram (tabell 2).

Tabell 2. Utbildningsprogram vid den kompletterande ansökan i försöket med påbyggnadsexamina och yrkeshögskolor som fått försökstillstånd

Utbildningsområde	Utbildningsprogram	Yrkeshögskola
Social-, hälso- och idrottsområdet	Programmet för påbyggnadsutbildning i hälsofrämjande och förebyggande arbete	Etelä-Karjalan ammattikorkeakoulu samt Laurea-ammattikorkeakoulu och Diakonia-ammattikorkeakoulu i ett gemensamt försök
	Programmet för påbyggnadsutbildning inom det sociala området	Helsingin ammattikorkeakoulu
Teknik och kommunikation	Programmet för påbyggnadsutbildning i kunskapsledning	Hämeen ammattikorkeakoulu, Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu samt Kajaanin ammattikorkeakoulu och Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu i ett gemensamt försök

Till de utbildningsprogram som leder till en påbyggnadsexamen fanns det läsåret 2002—2004 sammanlagt 1 312 sökande, av vilka 900 sökande uppfyllde de i lagen angivna kriterierna. Den slutliga antagningen gjorde respektive yrkeshögskola på basis av sina egna fordringar. Sammanlagt 706 tog emot en studieplats. Det största intresset under första läsåret rönt utbildningsprogrammen i företagsamhet och affärskompetens inom sek-

torn små och medelstora företag, inom det sociala området samt i hälsofrämjande och förebyggande arbete. Minst sökande hade utbildningsprogrammet i vård av äldre patienter och långtidspatienter samt utbildningsprogrammet i reparation och komplettering av byggnader.

Studierna för påbyggnadsexamen har årligen beviljats 300 nybörjarplatser, dvs. 900 nybörjarplatser under hela försöksperioden.

Den undervisning som leder till påbyggnadsexamen är enligt lagens 10 § avgiftsfri för de studerande.

Enligt lagens 9 § iakttas i fråga om studier för påbyggnadsexamen utöver lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna i tillämpliga delar vad som föreskrivs i yrkeshögskolelagen och yrkeshögskoleförordningen. I fråga om finansieringen av den utbildning som leder till påbyggnadsexamen iakttas enligt lagens 11 § vad som i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) och med stöd av den föreskrivs om finansiering av yrkesinriktade specialiseringsstudier vid yrkeshögskolor.

1.2. Den internationella utvecklingen

I juni 1999 undertecknade undervisningsministrarna i Finland och 28 andra länder i Europa den s.k. Bolognadeklarationen som siktar på att utveckla ett europeiskt område för högre utbildning till 2010. Avsikten är att förbättra konkurrenskraften hos den europeiska högre utbildningen både inom och utom Europa. Enligt deklarationen skall målet uppnås bl.a. genom att man övergår till en examensstruktur i två steg. Bolognadeklarationen är inte ett juridiskt bindande dokument, men den har stakat ut riktlinjerna för en revidering av examenssystemet i många europeiska länder.

En utveckling som överensstämmer med Bolognadeklarationen har snabbt startat i olika länder i Europa. I största delen av undertecknarländerna har man redan infört eller håller på att införa ett examenssystem i två steg.

I Europa ses det som ett viktigt politiskt mål att öka de studerandes rörlighet. Genom den i Lissabon i april 1997 ingångna konventionen om erkännande av bevis avseende högre utbildning i Europaregionen eftersträvas större rörlighet för de studerande. Konventionen syftar också till att underlätta tillträdet för de studerande vid varje parts lärosäten till de andra parternas utbildningsresurser, särskilt genom att möjliggöra för dem att fortsätta sin utbildning eller fullgöra studieperioder vid universitet och högskolor i dessa

andra parter. Riksdagen godkände konventionen och förslaget till lag om ikraftsättande av konventionen i oktober 2002 (RSv 127/2002 rd; lag 877/2002). För Finlands del trädde konventionen i kraft den 1 mars 2004.

Den högre utbildningen har under de tre senaste decennierna utvidgats och samtidigt innehållsligt differentierats i alla medlemsländer i EU. I och med att antalet studerande ökat har studerandematerialet blivit heterogent. Till följd av detta har det uppstått ett behov att skapa högskolor och utbildningsprogram med olika slags inriktningar. Samtidigt har man försökt minska de administrativa och formella skillnaderna mellan institutioner och examina som profilerat sig på olika sätt. Detta har bl.a. lett till att examensbenämningarna allt mer sällan anger om examen har avlagts vid universitet eller vid en yrkesinriktad högskola.

Högskoleväsendet är mycket olika uppbyggt i olika europeiska länder. Likaså skiljer sig de europeiska examenssystemen fortfarande från varandra. Det blir dock allt vanligare med en tvåstegsmodell i enlighet med Bolognadeklarationen. På den första nivån är examen vanligen en examen på bachelor-nivå som omfattar tre-fyra år. Följande nivå bygger på bachelor-nivå och omfattar ett- eller tvååriga examina på master-nivå, vilka är påbyggnadsexamina. Examensstrukturerna utvecklas enligt samma riktlinjer både i universitetsutbildningen och i den yrkesinriktade högskoleutbildningen.

I det följande granskas de länder vars system mest påminner om vårt, dvs. Tyskland, Holland och Norge.

Tyskland

Yrkeshögskolesystemet i Tyskland skapades i slutet av 1960-talet. Till uppbyggnaden skiljde det sig klart från universitetsväsendet. Examensstrukturen, studieinnehållet och examensbenämningarna byggdes upp utifrån en annan grund.

Vid universiteten i Tyskland avläggs fyra- eller femåriga Diplom- och Magister-examina enligt den traditionella examensstrukturen medan det vid yrkeshögskolorna (*Fachhochschule*) avläggs fyraåriga (FH)-examina. Parallellt med dem har det sedan

1998 varit möjligt att inleda bachelor- och master-examina av ny typ både i universiteten och i yrkeshögskolorna. Den utbildning som leder till Bachelor-examen varar 3—4 år och den som leder till master-examen 1—2 år.

Genom beslut av delstaterna har man i Tyskland beslutat införa en struktur med bachelor- och masterexamina före 2010, dock så att utbildning enligt den traditionella examensstrukturen skall vara möjlig även i framtiden.

Holland

På samma sätt som i Finland är den vetenskapliga och yrkesinriktade högre utbildningen i Holland skilda från varandra. I Holland inrättades yrkeshögskolorna genom administrativa beslut 1986, då det stiftades en lag om den högre yrkesinriktade utbildningen. Universiteten svarar för den traditionella vetenskapliga utbildningen (*wetenschappelijk onderwijs WO*) och yrkeshögskolorna (*Hogeschulen HBO*) för den högre yrkesinriktade utbildningen (*hoger beroepsonderwijs HBO*).

Fram till 2002 erbjöd yrkeshögskolorna i Holland studier som ledde till en examen på bachelor-nivå. Yrkeshögskolorna i Holland har dock sedan 1990-talet också erbjudit yrkesinriktade studier som leder till examen på master-nivå, vilka till en början inte var erkända av staten. I och med Bologna-processen tog man 2002 i bruk ett examenssystem i två steg såväl i universitetsutbildningen och i den yrkesinriktade högre utbildningen. I universiteten bildas den första nivån av en treårig bachelor-examen och den andra nivån av en ettårig master-examen. I Holland är yrkeshögskolornas bachelor-examen fyraårig och siktar direkt på arbetslivet. Yrkeshögskolorna ordnar också utbildning som leder till master-examen. Denna utbildning utvecklas som en yrkesinriktad påbyggnadsexamen för dem som avlagt grundexamen.

Norge

Högskoleväsendet i Norge består av universiteten och högskolorna (*høgskoler*). Institutionerna inom högskolesektorn motsvarar i många avseenden våra yrkeshögskolor. I

Norge har högskoleväsendet utvecklats kraftigt under de senaste åren bl.a. för att svara på de utmaningar som det europeiska samarbetet ställer. Som ett led i reformen ändras examensstrukturerna både i universiteten och i högskolorna i överensstämmelse med Bologna-modellen. På den första nivån är examen en treårig examen på bachelor-nivå, som efterföljs av tvååriga examina på master-nivå. I den norska reformen har det ansetts viktigt att det också uppkommer program på samma nivå som de traditionella master-examina vid universiteten men som skiljer sig från dem och är mer inriktade direkt på arbetslivets behov.

1.3. Bedömning av nuläget

År 2003 fanns det enligt databasen AMKOTA ca 129 000 studerande i yrkeshögskolorna. Det populäraste utbildningsområdet var teknik och kommunikation med över 43 000 studerande. Därefter följde det samhällsvetenskapliga, företagsekonomiska och administrativa området (ca 26 900 studerande) samt social-, hälso- och idrottsområdet (ca 26 500 studerande). Den minsta gruppen bildade studerandena inom det humanistiska och pedagogiska området (ca 1 300). År 2003 avlades ca 20 500 yrkeshögskoleexamina. Yrkeshögskoleexamina har i egenskap av arbetslivsinriktade högskoleexamina befast sin ställning i det finländska utbildningssystemet. Sysselsättningen bland dem som avlagt yrkeshögskoleexamen är god. Av dem som hade avlagt yrkeshögskoleexamen under 1998—2002 hade 81,7 procent arbete i slutet av 2002. Arbetslöshetsnivån bland de utexaminerade var 7,9 procent. Yrkeshögskoleexamina värderas också i närings- och arbetslivet.

De som avlagt yrkeshögskoleexamen har möjlighet att söka till studier som leder till sådan påbyggnadsexamen som avses i lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna och därtill till studier som leder endast till högre högskoleexamen vid universitet. År 2002 antogs ca 21 300 nya studerande till universitetsutbildning, varav ca 1 600, dvs. 7,6 procent, med yrkeshögskoleexamen som grundexamen. Antalet nybör-

jarplatser i de studier som leder till påbyggnadsexamen vid yrkeshögskola är lågt och studier kan bedrivas endast i några få utbildningsprogram. Före utgången av 2004 hade ca 60 påbyggnadsexamina avlagts vid yrkeshögskolorna. De studier som leder till högre högskoleexamen vid universitet är vetenskapligt inriktade och det är svårt att räkna tillgodo studier som fullgjorts vid en yrkeshögskola. För att kunna fördjupa yrkeskompetensen behöver de som avlagt yrkeshögskoleexamen en möjlighet att bedriva fortsatta studier vid yrkeshögskola.

Under de senaste åren har tyngdpunkten när det gäller högskolornas internationella studentutbyte och undervisningssamarbetet mellan högskolorna allt mer förskjutits till master-nivå. Erasmus Mundus, som är ett centralt europeiskt program för studentutbyte och utbildningssamarbete mellan högskolorna, är helt och hållet inriktat på master-nivån.

Näringslivet och arbetslivet utvecklas och förändras fortlöpande samtidigt som kravet på yrkeskompetens växer och blir mångsidigare. Företrädare för närings- och arbetslivet har deltagit i försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna genom att planera, styra och utvärdera utbildningen. De regionala nätverken mellan yrkeshögskolorna och arbetslivet har utvecklats och blivit tätare.

Lärarna vid yrkeshögskolorna är för närvarande personer som avlagt antingen lämplig högre högskoleexamen eller lämplig licentiat- eller doktorexamen vid universitet. Av de lärare som ordnar yrkesstudier krävs därtill tre års praktisk erfarenhet i uppgifter som motsvarar examen. En vetenskapligt inriktad universitetsutbildning är inte nödvändigtvis alltid den bästa grunden med tanke på att yrkeshögskolorna utbildar för yrkesinriktade sakkunniguppgifter. Om påbyggnadsexamina utvecklas till examina på samma nivå som högre högskoleexamen skulle det bli möjligt att utnämna eller anställa också personer med en sådan examen till lektorsuppgifter vid yrkeshögskolorna. I synnerhet i fråga om dem som fortsatt sin yrkesutbildning genom yrkeshögskolestudier skulle sådana fortsatta studier producera lärare också för yrkesutbildningen, där det ständigt råder brist på behöriga lärare.

2. Målsättning och de viktigaste förslagen

2.1. Mål och medel

Yrkeshögskoleexamina har hittills avlagts av sammanlagt 120 000 personer och väntas i den närmaste framtiden avläggas av ca 26 000 personer årligen. Propositionen mål är att med beaktande av de erfarenheter som inhämtats i försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna och den internationella utvecklingen utveckla examenssystemet i yrkeshögskolorna så att de växande och föränderliga kraven i arbetslivet, yrkeshögskolestuderandenas egna förväntningar i fråga om fortsatta studier och yrkeshögskolornas möjligheter att utvecklas som arbetslivsinriktade högskolor blir beaktade.

För framgång i arbetslivet behövs kunskande. Arbetslivets kompetenskrav förändras ständigt så att det uppkommer helt nya kompetensområden och behov av ett allt djupare kunnande som förenar olika områdens kompetensbehov. Även i Finland måste vi kontinuerligt se till att konkurrenskraften bibehålls jämfört med andra konkurrensländer. Propositionens syfte är att yrkeshögskolorna själva skall kunna sörja för att arbetslivets behov inom olika branscher blir beaktade.

Propositionen syftar också till att svara på yrkeshögskolestuderandenas egna förväntningar i fråga om fortsatta studier. Den som avlagt yrkeshögskoleexamen och planerar fortsatta studier vill för det mesta söka sig till sådana fortsatta studier där han eller hon kan fördjupa sin yrkeskompetens. De vetenskapligt inriktade universitetsstudierna tjänar detta syfte dåligt. Målet är därför att rikta de fortsatta studierna i yrkeshögskolorna mot olika områden och yrkeshögskolor så, att de som avlagt yrkeshögskoleexamen har en faktisk möjlighet till arbetslivsinriktade fortsatta studier.

Bildandet av en permanent väg till fortsatta studier för dem som avlagt yrkeshögskoleexamen utvecklar också kompetensen vid yrkeshögskolan och hos dess personal. En höjning av kunskapsnivån i yrkeshögskolan har också en positiv effekt på det internationella studentutbytet. Man bör dock se till att alla yrkeshögskolor har rätt att ordna fortsatta

studier så att yrkeshögskolenätet inte uppdelas på högskolor med mål på skilda nivåer.

För att de som avlagt yrkeshögskoleexamen i fortsättningen skall ha möjlighet att fullgöra arbetslivsorienterade studier som fördjupar och breddar den egna kompetensen och som är nödvändiga för att kunna vara verksam i arbetslivet, är det nödvändigt att föreskriva om påbyggnadsexamina på ett bestående sätt i yrkeshögskolelagen.

2.2. De viktigaste förslagen

Det föreslås att examenssystemet i yrkeshögskolorna utvecklas så att en del av dem som avlagt yrkeshögskoleexamen, efter att de har inhämtat erfarenhet i arbetslivet, har möjlighet att fördjupa sin yrkeskompetens genom att fortsätta studierna och avlägga examen i yrkeshögskola. Vid universitet kan avläggas lägre och högre högskoleexamina samt vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsexamina. Grunden för den vetenskapliga, konstnärliga och yrkesinriktade påbyggnadsutbildningen är högre högskoleexamen eller någon annan utbildning på motsvarande nivå. Vid universiteten används således begreppet påbyggnadsexamen i en annan mening än i lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna. För att undvika sammanblandning frångås begreppet påbyggnadsexamen och i stället införs begreppet högre yrkeshögskoleexamen. De examina som avläggs i yrkeshögskolorna skall vara yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. Den föreslagna examensstrukturen i yrkeshögskolorna skall motsvara den struktur på högskoleexamina som Bologna-processen medför.

Studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall vara möjliga på olika utbildningsområden och i olika yrkeshögskolor så, att de som har avlagt yrkeshögskoleexamen skall ha möjlighet till arbetslivsinriktade fortsatta studier i yrkeshögskola. Studieplatserna för fortsatta studier utökas årligen så att ca 2 000 personer som avlagt yrkeshögskoleexamen inleder studier för högre yrkeshögskoleexamen 2008.

I syfte att utveckla examenssystemet föreslås att bestämmelserna i yrkeshögskolelagen

om examina och grunderna för examina, utbildningsprogram och studierätt ändras. Grundläggande bestämmelser om högre yrkeshögskoleexamen och grunderna för den skall tas in i lagen. Bestämmelser om målen för och strukturen på de studier som leder till examen skall ingå i yrkeshögskoleförordningen på samma sätt som i fråga om yrkeshögskoleexamen. De högre yrkeshögskoleexamina skall ha sin särprägel och en annorlunda profil än de högskoleexamina som avläggs vid universitet.

Enligt förslaget skall bestämmelser om högre yrkeshögskoleexamina och deras examensbenämningar utfärdas i yrkeshögskoleförordningen, på samma sätt som i fråga om yrkeshögskoleexamina. Examensbenämningarna bör beskriva de högre yrkeshögskoleexamina, som har sin egen särprägel och profil jämfört med högskoleexamina som avläggs vid universiteten. Avsikten är att i förordningen ta in examensbenämningar för högre yrkeshögskoleexamen utgående från examensbenämningarna för yrkeshögskoleexamen enligt utbildningsprogram, t.ex. ingenjör (högre YH). I internationella sammanhang skall examensbenämningen *bachelor* användas för yrkeshögskoleexamen och *master* för högre yrkeshögskoleexamen, följt av utbildningsprogrammets namn. Avsikten är också att till förordningen om högskolornas examenssystem foga bestämmelser om de högre yrkeshögskoleexamina och deras ställning i högskolornas examenssystem. Förordningen skall ändras så att högre yrkeshögskoleexamen medför samma behörighet för en offentlig tjänst eller ett offentligt uppdrag som högre högskoleexamen. Det är att observera att behörigheten för en enskild tjänst eller ett enskilt uppdrag bestäms enligt de behörighetsbestämmelser som gäller respektive ämbetsverk och tjänst.

De studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall ordnas i form av utbildningsprogram. Utbildningsprogrammen skall ha samma omfattning som i försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna, dvs. heltidsstudier om minst ett läsår och högst ett och ett halvt läsår. Beslutsförfarandet i de utbildningsprogram som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall vara detsamma som i de utbildningsprogram som le-

der till yrkeshögskoleexamen. För detta redogörs i den allmänna motiveringen under punkt 1.1. Ett utbildningsprogram bereds vid yrkeshögskolan och beslut om utbildningsprogrammet fattas av undervisningsministeriet på framställning av yrkeshögskolan. Studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall vara möjliga på alla utbildningsområden och i alla yrkeshögskolor. Detta betyder dock inte att utbildning skall ordnas i varje yrkeshögskola och på alla dess utbildningsområden. Då beslut fattas om ett utbildningsprogram som framställts av en yrkeshögskola eller av flera yrkeshögskolor tillsammans, skall särskild uppmärksamhet ägnas behovet av den föreslagna utbildningen och kvaliteten på utbildningsprogrammet. Yrkeshögskolan skall själv fatta beslut om undervisningsplanen för utbildningsprogrammet. Även i den internationella utvärderingen av försöket med påbyggnadsexamina föreslås ett sådant beslutsförfarande. De utbildningsprogram som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall övergå till samma, i lagens 8 § avsedda, utvärderingsförfarande som den övriga utbildning som avses i lagen.

Bestämmelser om behörighet för studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall tas in i yrkeshögskolelagen. Bestämmelserna skall motsvara de bestämmelser som finns i lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna. Kravet på arbetserfarenhet luckras dock upp så att endast en del av den skall ha förvärvats efter yrkeshögskoleexamen.

Antagningen av studerande till yrkeshögskolorna ordnas enligt 22 § 2 mom. i yrkeshögskolelagen med hjälp av gemensam ansökan, om inte något annat föreskrivs genom förordning av statsrådet. Enligt 2 § i statsrådets förordning om systemet för gemensam ansökan till yrkeshögskolorna (353/2003) sker antagningen av studerande till yrkeshögskolorna med hjälp av gemensam ansökan med undantag av utbildningen på främmande språk eller vuxenutbildningen. I försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna väljer yrkeshögskolan själva de studerande genom separat ansökan. Eftersom det är ändamålsenligt att yrkeshögskolan i detta skede väljer de studerande via separat ansökan också när det gäller utbildning som

leder till högre yrkeshögskoleexamen, skall den utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen fogas till de undantag om vilka föreskrivs genom nämnda förordning.

Det föreslås att bestämmelserna i lagens 24 § 1 mom. om studierätten för en studerande som antagits för att avlägga yrkeshögskoleexamen också skall gälla en studerande som har antagits för att avlägga högre yrkeshögskoleexamen. I paragrafens 2 mom. anges inom vilken tid en studerande som antagits till de studier som avses i 1 mom. skall slutföra dem. En heltidsstuderande skall slutföra dessa studier inom en tid som är högst ett år längre än deras omfattning. En studerande kan på basis av en frånvaroanmälan vara frånvarande under sammanlagt två läsår. Denna tid räknas inte in i maximistudietiden. När det gäller andra studerande, dvs. deltidsstuderande, bestäms i yrkeshögskolans examensstadga om grunderna för maximitiden. Bestämmelserna om maximistudietid och frånvaro skall också gälla en studerande som antagits för att avlägga högre yrkeshögskoleexamen.

Avtal om utbildningsutbudet i fråga om studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall ingås vid de målavtalsförhandlingar som avses i yrkeshögskolelagens 8 § på samma sätt som i fråga om studier som leder till yrkeshögskoleexamen.

Vid finansieringen av studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall samma grunder iaktas som vid finansieringen av studier som leder till yrkeshögskoleexamen. De ändringar som förorsakas av detta tas in i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet. Enligt regeringsprogrammet kommer bestämmelserna om yrkeshögskolornas finansiering att revideras med beaktande av principerna i den allmänna statsandelsreformen i kommunerna.

De nuvarande specialiseringsstudierna kvarstår fortfarande för att tillgodose andra ur arbetslivet betydande, men kortare behov av fortbildning. Specialiseringsstudier som leder till yrkesinriktade påbyggnadsexamina har inte tagits i bruk vid yrkeshögskolorna. Avsikten är att den bestämmelse i yrkeshögskoleförordningen som gäller detta skall upphävas som obehövlig.

3. Propositionens konsekvenser

3.1. Ekonomiska konsekvenser

I fråga om finansieringen av den utbildning som leder till påbyggnadsexamen iaktas i enlighet med 11 § i lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna vad som i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet föreskrivs om finansiering av yrkesinriktade specialiseringsstudier. Enligt 20 § 4 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet är priset per enhet för yrkesinriktade specialiseringsstudier detsamma som priset per enhet för yrkeshögskolan. I fråga om finansieringen av studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall samma grunder iaktas som i fråga om finansiering av studier som leder till yrkeshögskoleexamen. Vuxenutbildningen omfattar vuxenutbildning som leder till yrkeshögskoleexamen, yrkesinriktade specialiseringsstudier och försöket med påbyggnadsexamina. När arbetskraftens utbildningsstruktur ändras, måste vuxenutbildningen inriktas på ett nytt sätt. Antalet personer som kompletterar en examen på institutnivå eller en examen inom yrkesutbildning på högre nivå till yrkeshögskoleexamen sjunker. På arbetsmarknaden finns det ca 120 000 som avlagt yrkeshögskoleexamen. Deras antal ökas med över 20 000 varje år. Denna arbetskrafts utbildningsbehov har tillgodosetts genom specialiseringsstudier, som är omfattande fortbildningsprogram, samt genom försöket med påbyggnadsexamina. Behovet av utbildning ökar kontinuerligt hos dem som avlagt yrkeshögskoleexamen. Genom försöket med påbyggnadsexamina och de föreslagna högre yrkeshögskoleexamen eftersträvas en högklassigare arbetslivsorienterad utbildning än tidigare. Enligt en internationell utvärdering har detta mål uppnåtts i försöket. I och med att de högre yrkeshögskoleexamen införs behövs de tidigare specialiseringsstudierna inte i samma omfattning som nu. I framtiden kommer det i högre grad att behövas korta specialiseringsstudier på 30 studiepoäng.

Propositionen medför inga extra kostnader för staten eller kommunerna. Finansieringen av de högre yrkeshögskoleexamen sker ge-

nom en omfördelning av anslagen för yrkeshögskolornas vuxenutbildning.

3.2. Konsekvenser för de studerande

Propositionen ger dem som avlagt yrkeshögskoleexamen bättre möjligheter att bedriva arbetslivsinriktade fortsatta studier vid yrkeshögskola.

Studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen kan också bedrivas vid sidan av arbetet och delvis i samband med den egna arbetsgemenskapen så, att också de mål som hänför sig till studierna blir uppfyllda. Då befolkningen åldras och den arbetsföra befolkningen minskar har detta en positiv effekt på utbudet av arbetskraft.

Propositionen ökar de finska högskoleexaminans internationella jämförbarhet och underlättar de studerandes rörlighet både internationellt och mellan inhemska yrkeshögskolor och universitet. I enlighet med den s.k. Bologna-processen skall både yrkeshögskolorna och universiteten ha en examensstruktur i två steg. Vid yrkeshögskolorna finns yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen och vid universiteten lägre och högre högskoleexamen. Vid universiteten kan därtill avläggas licentiat- och doktorsexamina, som är påbyggnadsexamina. Yrkeshögskolorna och universiteten beslutar själva om antagningsgrunderna och antar själva de studerande. En yrkeshögskoleexamen och en lägre högskoleexamen ger nivåmässigt samma formella behörighet för fortsatta studier. Enligt den av statsrådet godkända planen för utveckling av utbildning och forskning för 2003—2008 kan man på grund av skillnader i examensmål och examensinnehåll som krav för rätt till fortsatta studier ställa att en studerande som avlagt examen inom samma bransch och som övergår från den ena högskolesektorn till den andra skall genomföra kompletterande studier som motsvarar högst ett års studier.

Utgångspunkten i de studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen är att de som avlagt yrkeshögskoleexamen och redan befinner sig i arbetslivet fördjupar sin yrkeskompetens och avlägger examen, varefter de fortsätter i uppgifter i arbetslivet. Att ordna forskarutbildning ankommer på universite-

ten. De beslutar om grunderna för antagning till forskarutbildning och väljer själva studenterna. När en person som avlagt högre yrkeshögskoleexamen söker in till vetenskapliga påbyggnadsstudier vid universitet, bedömer universitetet om han eller hon har tillräckliga kunskaper och färdigheter för forskarutbildningen eller om det behövs extra studier och i vilken omfattning.

Propositionen innebär också att den som avlagt högre yrkeshögskoleexamen har möjlighet att söka till tjänster eller uppgifter som lektor vid yrkeshögskola, förutsatt att han eller hon i övrigt uppfyller behörighetsvillkoren. Detta understöder också den internationella utvärderingsgruppen i sin slutrapport. Vid yrkeshögskolorna kunde det således i framtiden efter behov finnas både lektorer med examen från yrkeshögskola och lektorer med examen från universitet.

4. Beredningen av propositionen

4.1. Beredningsskeden och beredningsmaterial

Regeringsprogrammet

I regeringsprogrammet för statsminister Matti Vanhanens regering konstateras att yrkeshögskoleexaminans ställning i högskolornas examenssystem och den behörighet som examina medför görs klarare. Påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna utvärderas och med stöd av resultaten utreds möjligheterna att införa påbyggnadsexamina inom olika studieområden.

Utvecklingsplan för utbildning och forskning

Enligt den av statsrådet godkända planen för utbildning och forskning för 2003—2008 skall yrkeshögskolornas system för påbyggnadsexamina etableras och deras ställning bland högskoleexamina förstärkas.

I utvecklingsplanen konstateras att det med beaktande av resultaten av utvärderingen av försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna avlåtts en regeringsproposition till riksdagen med förslag till utveckling av yrkeshögskolornas examenssystem så att de

nya författningarna har trätt i kraft när försöket med påbyggnadsexamina upphör 2005. En regeringsproposition som gör påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolor permanenta avlåtts till riksdagen så att bestämmelserna kan träda i kraft vid utgången av försöksperioden. Samtidigt utreds frågan om vilket namn på examen som bättre än påbyggnadsexamen skulle beskriva examens natur och på rätt sätt jämföra den med andra högskoleexamina. Dessutom görs en bedömning av den behövliga arbetsfarenheten.

Enligt utvecklingsplanen riktas utbildningen för påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna mot olika områden och yrkeshögskolor så att de som avlagt yrkeshögskoleexamen har en faktisk möjlighet till arbetslivsorienterade fortsatta studier och så att arbetslivets behov inom olika sektorer beaktas samt yrkeshögskolenätet inte uppdelas på högskolor med mål på skilda nivåer. Yrkeshögskolornas påbyggnadsexamina utvecklas som arbetslivsriktade examina lämpade för vuxna.

Långsiktsmålet vid dimensionering av utbudet av utbildning som leder till påbyggnadsexamen vid yrkeshögskola är enligt utvecklingsplanen att påbyggnadsexamen kan avläggas av ca 20 procent av dem som avlagt grundexamen.

Utvärdering av försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna

Enligt 12 § i lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna utvärderas försöken under försöksperioden av Rådet för utvärdering av högskolorna. I motiveringen till regeringens proposition (RP 21/2001 rd) utgick man ifrån att Rådet för utvärdering av högskolorna blir ombett att ge ett omdöme om försöket med påbyggnadsexamina under åren 2003 och 2004. Även riksdagens kulturutskott ansåg i sitt betänkande (KuUB 5/2001 rd) att det är viktigt med utvärdering under pågående försök och att utvärderingsresultatet bör nyttiggöras så att alla goda förfaranden som uppstår effektivt kan spridas och utbildningen och arbetslivet därmed utvecklas.

Utvärderingsrådet utförde utvärderingen i två faser med en mellanutvärdering 2003 och

en internationell slutlig utvärdering 2004. Utvärderingsrådets rapport om mellanutvärderingen (Publikationer av Rådet för utvärdering av högskolorna 1:2004) blev klar i januari 2004. Där utvärderades försökets utgångspunkter och inledningsfas. Utvärderingsgruppen bakom mellanutvärderingen framhävde bl.a. examinas arbetslivsorienterade karaktär, behovet av ökad forskningskunskap om dem samt att påbyggnadsexamina utvecklas som examina jämfällbara med universitetens magisterexamina.

Enligt utvärderingsgruppen bör nätbildning och samarbete mellan yrkeshögskolorna och inom och mellan de olika utbildningsområdena stödjas mer än förut. Utvecklingen av högskolesystemet och utformningen av det europeiska området för högre utbildning förutsätter ökat samarbete mellan yrkeshögskolorna och universiteten och en klar profilering av båda sektorerna.

Enligt utvärderingsgruppen bör arbetslivsriktningen i yrkeshögskolornas påbyggnadsexamina i förhållande till universitetens magisterexamina klart vidhållas. Samtidigt bör man se till att påbyggnadsexamen utvecklas till en internationellt jämförbar examen på masternivå med de allmänna arbetslivsfärdigheter som magisternivå medför. Det bör finnas en klart angiven examensbeteckning för dem som utexamineras från ett utbildningsprogram som hör till påbyggnadsexamen.

Kravet på arbetslivserfarenhet för att vara behörig att söka till påbyggnadsutbildningen bör enligt utvärderingsgruppen stå kvar. I framtiden kommer alternering mellan utbildning och arbete och livslångt lärande att få en allt viktigare roll inom alla yrkessektorer. Det är dock enligt utvärderingsgruppen skäl att diskutera längden på den arbetslivserfarenhet som krävs efter grundexamen vid yrkeshögskola eller motsvarande. En fråga värd begrundan är också om det med tanke på måluppfyllelsen är väsentligt att hela den arbetslivserfarenhet som krävs skall ha förvärvats efter avlagd examen.

Att kombinera utbildning och arbete är en utmaning för den studerande, utbildningsordnaren och arbetsgivaren. Enligt utvärderingsgruppen bör man i syfte att sprida lyckade pedagogiska lösningar ytterligare effekti-

vera de pedagogiska nätverken, den pedagogiska informationsförmedlingen och utbildningen. Utbildning bör riktas såväl till yrkeshögskolornas lärare som till mentorverksamhet i arbetslivet, vilket är ett sätt att få alla instanser att ställa sig bakom utbildningsmålen för påbyggnadsexamen. Likaså behövs pedagogisk forskning kring påbyggnadsexamensutbildningen samt forskning kring relationerna mellan yrkeshögskolorna och arbetslivet.

Lärdomsprovet, en central del av påbyggnadsexamensutbildningen, bör enligt utvärderingsgruppen även i fortsättningen definieras som utvecklingsuppdrag inom arbetslivet. Det är dock viktigt att fundera över vad som gör lärdomsprovet i påbyggnadsexamen till ett lärdomsprov vid högskola och hur det skiljer sig från lärdomsprovet i grundexamen. Samtidigt bör man se till att den studerande inte behöver ha en arbetsplats för att kunna delta i utbildningen. Det är skäl att knyta lärdomsprovet och påbyggnadsexamensutbildningen allt fastare till yrkeshögskolornas egen forsknings- och utvecklingsverksamhet och regionala strategier.

I den internationella slututvärderingen utvärderades försöket och måluppfyllelsen som helhet. Utvärderingsobjekt var i vilken mån de kvalitativa och högskolepolitiska målen för påbyggnadsexamina och försöket uppnått, påbyggnadsexamens betydelse och ställning i examenssystemet samt den högskolepolitik som styrts försöket. Slututvärderingen publicerades i november 2004.

Enligt den internationella utvärderingsgruppen åtnjuter dualmodellen ett brett stöd i Finland. Yrkeshögskolorna koncentrerar sig på de många olika behov arbetslivet har, medan universiteten fäster större uppmärksamhet vid vetenskaplig undervisning och forskning. Utvärderingsgruppen stöder regeringens ståndpunkt om att högskoleutbildningen skall gå in för dualmodellen.

Den internationella utvärderingsgruppen stöder regeringens mål om att utbildningsprogrammen i yrkeshögskolornas påbyggnadsexamina bör permanentas lagstiftningsvägen. Utbildningsprogrammen motsvarar till kravnivån liknande påbyggnadsutbildningsprogram i andra länder. Studieveckorna i utbildningsprogrammen uppfyller kraven i Bolognaprocessen. Studerande som med

godkänt resultat genomfört ett utbildningsprogram för en påbyggnadsexamen bör enligt utvärderingsgruppen få använda examensbenämningen "maisteri" (Master). Området för examen och åtföljande behörighet skall anges på samma sätt som i universiteten (magister och yrkesområde).

Utvärderingsgruppen har lagt märke till en viss oklarhet och förvirring i diskussionen om förhållandet mellan arbetslivets behov och påbyggnadsexaminas utbildningsprogram. Yrkehögskolornas program för påbyggnadsexamina och universitetens masterprogram svarar inte mot samma behov i arbetslivet. Utvärderingsgruppen anser också att de som avlagt påbyggnadsexamen vid yrkehögskola skall behandlas på samma sätt som de som avlagt magisterexamen vid universitet både då de söker arbete och vid anställning.

Utvärderingsgruppen rekommenderar att sådana äldre studerande som har förvärvat arbetserfarenhet inom sin bransch redan innan de avlagt grundexamen vid yrkehögskola, med stöd av den kommande lagen undantagsvis skall ha möjlighet att söka inträde till fortsatta studier redan innan det nuvarande kravet på arbetserfarenhet har uppfyllts. De som avlagt påbyggnadsexamen vid yrkehögskola skall enligt utvärderingsgruppen ha samma utgångsläge som de som avlagt magisterexamen vid universitet när det gäller att bli lärare vid yrkehögskola.

Enligt utvärderingsgruppen skall alla yrkehögskolor få ansöka om tillstånd att ordna program för påbyggnadsexamina på alla de områden där de har rätt att ordna grundexamen samt tillstånd att ordna mångsektoriella påbyggnadsexamensprogram som bildas av dessa områden. Det bör observeras att rätten att ansöka om tillstånd för påbyggnadsexamen inte nödvändigtvis leder till att ansökningarna bifalls. Ministeriet eller ett oavhängigt urvalsorgan skall godkänna eller förkasta förslagen till utbildningsprogram på basis av följande kriterier: 1) arbetsmarknadens behov, 2) det övriga utbildningsutbudet i regionen och i vilken mån utbildningen är regionalt heltäckande, 3) utbildningsprogrammets kvalitet, uppläggning och innehåll samt 4) det minimiantal studerande som utbildningsprogrammen kräver för att vara

livskraftiga i fråga om finansiering och innehåll.

4.2. Beredning

På basis av den vid undervisningsministeriet utarbetade promemorian om att göra yrkehögskolornas påbyggnadsexamina permanenta ordnades den 10 juni 2004 ett diskussionsmöte där olika instanser också fick tillfälle att yttra sig. I mötet deltog Rådet för yrkehögskolornas rektorer ARENE rf, Förbundet för Studentföreningar vid Yrkehögskolorna i Finland - SAMOK rf, Lärarnas fackorganisation OAJ rf och Finlands kommunförbund rf samt företrädare för centrala arbetsmarknadsorganisationer. Utlåtande begärdes också av Finlands universitetsrektors råd och Finlands studentkårers förbund. Den allmänna åsikten var att påbyggnadsexamina kommer att bli permanenta, att utvecklingen av påbyggnadsexamina bör utgå ifrån arbetslivets behov, att resultaten av den internationella utvärderingen är väsentliga då man fattar beslut om det fortsatta arbetet och att det är viktigt att högskolesektorerna profilerar sig på olika sätt. De flesta ansåg att påbyggnadsexamina bör riktas till alla utbildningsområden och att beslutsfattandet gällande utbildningsprogrammen bör följa samma förfarande som i fråga om yrkehögskoleexamen. Det ansågs också viktigt att påbyggnadsexamens ställning i högskolornas examenssystem slås fast. När det gäller frågan om en lämplig examensbenämning är åsikterna dock delade. Kravet på arbetserfarenhet vill man ha kvar, men det råder olika meningar om dess omfattning och tidpunkten när den skall förvärfas.

Vid undervisningsministeriet bereddes som tjänsteuppdrag ett första utkast till regeringens proposition om utveckling av yrkehögskolornas examenssystem. Den 26 oktober 2004 ordnades ett diskussionsmöte kring propositionsutkastet där ovannämnda organisationer deltog och fick yttra sig. Den allmänna åsikten var att man för högre yrkehögskoleexamen i internationella sammanhang bör använda benämningen master och att en högre yrkehögskoleexamen bör medföra samma behörighet som högre högskoleexamen. Vidare framhölls att yrkehögsko-

lorna vid behov bildar nätverk vid ordnandet av utbildningen och personer som avlagt högre yrkeshögskoleexamen skall kunna rekryteras som lärare vid yrkeshögskolorna. Finlands universitetsrektorers råd ställde sig kritiskt till utkastet.

4.3. Remissyttranden

Efter att den internationella utvärderingen av försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna blivit klar i november 2004 ordnades den 15 december 2004 ett diskussionsmöte om propositionsutkastet dit ovan nämnda instanser bjöds in. Remissinstanser-

na fann allmänt propositionsutkastet lyckat och ansåg att det också får stöd av den internationella utvärderingen. I många utlåtanden framfördes dock fler anmärkningar gällande vissa detaljer i propositionen. Ändringar föreslogs bl.a. i de punkter som gäller kravet på arbetserfarenhet i de studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen och den behörighet som examen medför. De anmärkningar som framfördes under diskussionsmötet har i mån av möjlighet beaktats vid beredningen av propositionen.

Utkastet till proposition har behandlats genom samrådsförfarande enligt 8 § i kommunallagen (365/1995).

DETALJMOTIVERING

1. Lagförslag

1.1. Yrkehögskolelag

18 §. Examina och grunderna för examina. I paragrafens 1 mom. föreskrivs om yrkehögskoleexamina. Momentet skall ändras till följd av den nya examensstrukturen i två steg. Enligt förslaget skall det i yrkehögskolorna vara möjligt att avlägga yrkehögskoleexamina och högre yrkehögskoleexamina. Målet är att antalet studieplatser för fortsatta studier ökas så, att ca 2 000 personer som avlagt yrkehögskoleexamen inleder studier för högre yrkehögskoleexamen 2008.

Bestämmelser om de vid yrkehögskola avlagda examinas ställning i högskolornas examenssystem och den behörighet de medför för en offentlig tjänst eller uppgift skall såsom för närvarande utfärdas i förordningen om högskolornas examenssystem. Avsikten är att ändra förordningen så att också bestämmelser om de högre yrkehögskoleexamina ingår. Dessa examina skall medföra samma behörighet för en offentlig tjänst eller uppgift som en högre högskoleexamen.

Enligt bemyndigandet i paragrafens 2 mom. skall i fråga om yrkehögskoleexamina, examensmål och studiernas struktur samt andra grunder för studierna föreskrivas genom yrkehögskoleförordningen och med stöd av den i yrkehögskolans examensstadga. Bestämmelsen föreslås bli ändrad så att detsamma också skall gälla högre yrkehögskoleexamen.

Enligt paragrafens 3 mom. skall till en yrkehögskoleexamen som har avlagts vid en yrkehögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och vid behov förkortningen YH. Närmare bestämmelser om examina utfärdas i 3 § i yrkehögskoleförordningen. Det föreslås att samma förfarande skall iaktas också i fråga om högre yrkehögskoleexamina, dock så att de alltid åtföljs av förkortningen högre YH.

19 §. Utbildningsprogram och undervisningsplaner. Enligt paragrafens 1 mom. ordnas studier som leder till yrkehögskoleexamen i form av utbildningsprogram. Det före-

slås att bestämmelsen ändras så att detsamma också skall gälla studier som leder till högre yrkehögskoleexamen.

I paragrafens 2 mom. föreskrivs om omfattningen på de utbildningsprogram som leder till yrkehögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem. Det föreslås att till momentet fogas en bestämmelse om omfattningen på de utbildningsprogram som leder till högre yrkehögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem. De skall omfatta heltidsstudier under minst ett läsår och högst ett och ett halvt läsår. Omfattningen skall således vara detsamma som i försöket med påbyggnadsexamina vid yrkehögskolorna.

20 §. Behörighet för yrkehögskolestudier. I paragrafen föreskrivs om behörighet för studier som leder till yrkehögskoleexamen. Det föreslås att paragrafen ändras så, att det i 1 och 2 mom. föreskrivs om behörighet för studier som leder till yrkehögskoleexamen och i 3 mom. om behörighet för studier som leder till högre yrkehögskoleexamen. Behörig för studier som leder till högre yrkehögskoleexamen är den som har avlagt yrkehögskoleexamen eller någon annan högskoleexamen inom lämplig bransch på samma sätt som i försöket med påbyggnadsexamina i yrkehögskolorna.

Även kravet på att de sökande skulle ha minst tre års arbetserfarenhet inom branschen i fråga, vilket gällde i försöket med påbyggnadsexamina, skall kvarstå. Personer som har avlagt examen på institutnivå eller examen inom yrkesutbildning på högre nivå och som senare avlagt lämplig yrkehögskoleexamen, har ofta förvärvat arbetserfarenhet inom branschen efter den tidigare utbildningen. Det föreslås därför att i ikraftträdandebestämmelsens 3 mom. tas in en bestämmelse enligt vilken det för sådana sökande, enligt yrkehögskolanst provning, är nog om endast en del av den arbetserfarenhet som fordras har förvärvats efter yrkehögskoleexamen. Inom hantverk och konstindustri, mediekultur och bildkonst, teater och dans samt musik, där arbetet inte alltid sker i ett arbetsavtalsförhållande, kan i stället för arbetserfarenhet krävas konstnärlig verksamhet av

motsvarande omfattning. Vilket innehåll arbetserfarenheten skall ha avgörs i varje enskilt fall i sista hand av yrkeshögskolan.

24 §. Studierätt. I paragrafens 1 mom. ingår bestämmelser om studierätten för en studerande som har antagits för att avlägga yrkeshögskoleexamen. En studerande har rätt att genomföra de studier som leder till yrkeshögskoleexamen enligt utbildningsprogrammet och undervisningsplanerna samt enligt de grunder som anges i yrkeshögskolans examensstadga. Det föreslås att denna studierätt på motsvarande sätt också skall gälla en studerande som har antagits för att avlägga högre yrkeshögskoleexamen.

26 §. Undervisningens avgiftsfrihet. I paragrafens föreskrivs att undervisning som leder till yrkeshögskoleexamen är avgiftsfri för studerandena. Avgiftsfriheten skall utvidgas så att den också gäller undervisning som leder till högre yrkeshögskoleexamen.

39 §. Användning av benämningarna yrkeshögskola och yrkeshögskoleexamen. Det skydd för benämningarna yrkeshögskola och yrkeshögskoleexamen som föreskrivs i paragrafen skall utvidgas så att det också gäller högre yrkeshögskoleexamina som avlagts vid yrkeshögskola.

1.2. Lag om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet

20 §. Priserna per enhet för yrkeshögskolor. I fråga om finansieringen av den utbildning som leder till en sådan påbyggnadsexamen som avses i lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna iakttas vad som i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet och med stöd av den föreskrivs om finansiering av yrkesinriktade specialiseringsstudier. Enligt lagens 20 § 4 mom. är priset per enhet för yrkesinriktade specialiseringsstudier detsamma som priset per enhet för yrkeshögskolan.

Enligt lagens 20 § 1 mom. skall priserna per enhet per studerande i yrkeshögskolor beräknas vartannat år per yrkeshögskoleexamen. De riksomfattande totalkostnaderna för utbildning som leder till en yrkeshögskoleexamen vid alla yrkeshögskolor under året före det år då priset per enhet bestäms divideras med det totala antalet studerande som avläg-

ger denna examen och utgör grund för beviljande av statsandel nämnda år. Jämfört med antalet studerande som avlägger yrkeshögskoleexamen kommer antalet studerande som avlägger högre yrkeshögskoleexamen att vara så litet att det inte är ändamålsenligt att beräkna egna priser per enhet för dem. Det föreslås därför att 20 § 1 mom. ändras så, att utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen och utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen skall betraktas som en helhet vid beräkning av priserna per enhet per examen.

Enligt lagens 44 § bestäms närmare genom förordning om beräkning av de studerandantal som skall användas vid bestämmandet av finansieringen. I antalet studerande vid yrkeshögskolor inräknas enligt 15 § 2 mom. i förordningen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (806/1998) studerande som avlägger yrkeshögskoleexamen och studerande som slutför yrkesinriktade specialiseringsstudier. I förordningen görs de ändringar som förorsakas av de föreslagna högre yrkeshögskoleexamina.

2. Närmare bestämmelser och föreskrifter

I yrkeshögskoleförordningen skall tas in bestämmelser om de högre yrkeshögskoleexaminans struktur, omfattning och mål samt genomförandet av studierna. I förordningen skall också tas in bestämmelser om examensbenämningarna för högre yrkeshögskoleexamina. Bestämmelsen i förordningens 12 § om specialiseringsstudier som leder till yrkesinriktade påbyggnadsexamina skall upphävas som obehövlig, eftersom den inte tagits i bruk i yrkeshögskolorna.

Till bestämmelsen om utbildning utanför gemensam ansökan i 2 § i statsrådets förordning om systemet för gemensam ansökan till yrkeshögskolorna fogas även studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen.

I förordningen om högskolornas examenssystem tas in bestämmelser om högre yrkeshögskoleexamina och deras ställning i högskoleexamenssystemet.

De ändringar som förorsakas av högre yrkeshögskoleexamen skall göras i förordning-

en om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet.

3. Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft den 1 augusti 2005. Lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna gäller till utgången av juli 2005. Utbildningen kan således fortsätta utan avbrott. För beredningen av de nya utbildningsprogram och undervisningsplaner som leder till högre yrkeshög-

skolexamina måste avsättas tillräckligt med tid. Det föreslås därför i 2 mom. i ikraftträdandebestämmelsen att utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen när lagen trätt i kraft genom beslut av undervisningsministeriet kan inledas inom de områden och vid de yrkeshögskolor som har deltagit i försöket med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av yrkeshögskolelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i yrkeshögskolelagen av den 9 maj 2003 (351/2003) 18 §, 19 § 1 och 2 mom., 20 §, 24 § 1 mom., 26 § 1 mom. och 39 § 2 mom. som följer:

18 §

Examina och grunderna för examina

Vid yrkeshögskolorna kan avläggas yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. De examina som avläggs vid yrkeshögskolorna är högskoleexamina. Bestämmelser om examinas ställning i systemet för högskoleexamina utfärdas genom förordning av statsrådet.

I fråga om examina som avläggs vid yrkeshögskolorna, examensmål och studiernas struktur samt andra grunder för studierna föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkeshögskolans examensstadga.

Till en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och i fråga om yrkeshögskoleexamen vid behov förkortningen YH och i fråga om högre yrkeshögskoleexamen förkortningen högre YH. Närmare bestämmelser om examina utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 §

Utbildningsprogram och undervisningsplaner

Studierna för en examen som avläggs vid en yrkeshögskola ordnas i form av utbildningsprogram enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkeshögskolans examensstadga.

De utbildningsprogram som leder till en

yrkeshögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem skall omfatta heltidsstudier under minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl kan en examen omfatta mer än fyra år. De utbildningsprogram som leder till en högre yrkeshögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem skall omfatta heltidsstudier under minst ett och högst ett och ett halvt läsår.

20 §

Behörighet för yrkeshögskolestudier

Som studerande inom studier som leder till yrkeshögskoleexamen kan antas den som har avlagt eller fullgjort

1) gymnasiets lärokurs eller studentexamen,

2) yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare studier, enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet,

3) sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller motsvarande tidigare examen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet, eller

4) studier utomlands vilka motsvarar examina som avses i 1—3 punkten.

Som studerande inom studier som leder till yrkeshögskoleexamen kan antas också andra än i 1 mom. avsedda personer som yrkeshögskolan anser ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studier.

Som studerande inom studier som leder till

högre yrkeshögskoleexamen kan antas den som har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen eller någon annan lämplig högskoleexamen och som har minst tre års arbetserfarenhet inom branschen i fråga. Inom hantverk och konstindustri, mediekultur och bildkonst, teater och dans och musik kan i stället för arbetserfarenhet fordras konstnärlig verksamhet av motsvarande omfattning.

24 §

Studierätt

En studerande har rätt att genomföra de studier som leder till yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen enligt utbildningsprogrammet och undervisningsplanerna samt enligt de grunder som anges i yrkeshögskolans examensstadga.

26 §

Undervisningens avgiftsfrihet

Undervisning som leder till yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen är avgiftsfri för studerandena.

39 §

Användning av benämningarna yrkeshögskola och yrkeshögskoleexamen

Benämningen yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen får användas endast om en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen kan när lagen trätt i kraft, genom beslut av undervisningsministeriet inledas inom de områden och vid de yrkeshögskolor som har deltagit i det försök som avses i lagen om försök med påbyggnadsexamina vid yrkeshögskolorna (645/2001).

För personer som har avlagt examen på institutnivå eller examen inom yrkesutbildning på högre nivå och som senare avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen kan såsom erforderlig arbetserfarenhet enligt 20 § 3 mom. enligt yrkeshögskolans prövning godtas minst tre års arbetserfarenhet inom branschen i fråga, varav minst ett år efter yrkeshögskoleexamen.

2.

Lag**om ändring av 20 § i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 21 augusti 1998 om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet (635/1998) 20 § 1 mom. som följer:

20 §

Priserna per enhet för yrkeshögskolor

Priserna per enhet per studerande i yrkeshögskolor skall beräknas vartannat år per examen genom att de riksomfattande totalkostnaderna för utbildning som leder till en examen vid alla yrkeshögskolor under året före det år då priset per enhet bestäms divideras med det totala antalet studerande som avlägger denna examen och utgör grund för beviljande av statsandel nämnda år. Om det inte är

möjligt att utreda kostnaderna för utbildning som leder till examen, beräknas priset per enhet på basis av de beräknade totalkostnaderna för utbildning som leder till respektive examen. Utbildning som leder till yrkeshögskoleexamen och utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen betraktas som en helhet vid beräkning av priserna per enhet per examen.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 4 mars 2005

Republikens President

TARJA HALONEN

Undervisningsminister *Tuula Haatainen*

1.

Lag**om ändring av yrkeshögskolelagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i yrkeshögskolelagen av den 9 maj 2003 (351/2003) 18 §, 19 § 1 och 2 mom., 20 §, 24 § 1 mom., 26 § 1 mom. och 39 § 2 mom. som följer:

Gällande lydelse

18 §

Grunderna för examina

En yrkeshögskoleexamen är en högskoleexamen. Bestämmelser om yrkeshögskoleexaminas ställning i systemet för högskoleexamina utfärdas genom förordning av statsrådet.

I fråga om yrkeshögskoleexamina, examensmål och studiernas struktur samt andra grunder för studierna föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkeshögskolans examensstadga.

Till en yrkeshögskoleexamen som har avlagts vid en yrkeshögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och vid behov förkortningen YH. Närmare bestämmelser om examina utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 §

Utbildningsprogram och undervisningsplaner

Studier som leder till yrkeshögskoleexamen ordnas i form av utbildningsprogram enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkeshögskolans examensstadga.

Föreslagen lydelse

18 §

Examina och grunderna för examina

Vid yrkeshögskolorna kan avläggas yrkeshögskoleexamina och högre yrkeshögskoleexamina. De examina som avläggs vid yrkeshögskolorna är högskoleexamina. Bestämmelser om examinas ställning i systemet för högskoleexamina utfärdas genom förordning av statsrådet.

I fråga om examina som avläggs vid yrkeshögskolorna, examensmål och studiernas struktur samt andra grunder för studierna föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkeshögskolans examensstadga.

Till en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola fogas namnet på utbildningsområdet samt examensbenämningen och i fråga om yrkeshögskoleexamen vid behov förkortningen YH och i fråga om högre yrkeshögskoleexamen förkortningen högre YH. Närmare bestämmelser om examina utfärdas genom förordning av statsrådet.

19 §

Utbildningsprogram och undervisningsplaner

Studierna för en examen som avläggs vid en yrkeshögskola ordnas i form av utbildningsprogram enligt vad som föreskrivs genom förordning av statsrådet och med stöd av förordningen i yrkeshögskolans exa-

Utbildningsprogrammen och undervisningsplanerna skall omfatta heltidsstudier under minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl kan en examen omfatta mer än fyra år.

mensstadga.

De utbildningsprogram som leder till en yrkeshögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem skall omfatta heltidsstudier under minst tre och högst fyra läsår. Av särskilda skäl kan en examen omfatta mer än fyra år. De utbildningsprogram som leder till en högre yrkeshögskoleexamen och undervisningsplanerna för dem skall omfatta heltidsstudier under minst ett och högst ett och ett halvt läsår.

20 §

Behörighet för yrkeshögskolestudier

Som studerande vid en yrkeshögskola kan antas den som har avlagt eller fullgjort

- 1) gymnasiets lärokurs eller studentexamen,
- 2) yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare studier, enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet,
- 3) sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller motsvarande tidigare examen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet, eller
- 4) studier utomlands vilka motsvarar examina som avses i 1—3 punkten.

Som studerande vid en yrkeshögskola kan antas också andra än i 1 mom. avsedda personer som yrkeshögskolan anser ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för yrkeshögskolestudier.

20 §

Behörighet för yrkeshögskolestudier

Som studerande inom studier som leder till yrkeshögskoleexamen kan antas den som har avlagt eller fullgjort

- 1) gymnasiets lärokurs eller studentexamen,
- 2) yrkesinriktad grundexamen eller motsvarande tidigare studier, enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet,
- 3) sådan yrkesinriktad grundexamen, yrkesexamen eller motsvarande tidigare examen som avses i lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning (631/1998), enligt vad som närmare föreskrivs genom förordning av undervisningsministeriet, eller
- 4) studier utomlands vilka motsvarar examina som avses i 1—3 punkten.

Som studerande inom studier som leder till yrkeshögskoleexamen kan antas också andra än i 1 mom. avsedda personer som yrkeshögskolan anser ha tillräckliga kunskaper och färdigheter för studier.

Som studerande inom studier som leder till högre yrkeshögskoleexamen kan antas den som har avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen eller någon annan lämplig högskoleexamen och som har minst tre års arbetserfarenhet inom branschen i fråga. Inom hantverk och konstindustri, mediekultur och bildkonst, teater och dans och musik kan i stället för arbetserfarenhet fordras konstnärlig verksamhet av motsvarande omfattning.

24 §

Studierätt

En studerande har rätt att genomföra de studier som leder till yrkeshögskoleexamen enligt utbildningsprogrammet och undervisningsplanerna samt enligt de grunder som anges i yrkeshögskolans examensstadga.

26 §

Undervisningens avgiftsfrihet

Undervisning som leder till yrkeshögskoleexamen är avgiftsfri för studerandena.

39 §

Användning av benämningarna yrkeshögskola och yrkeshögskoleexamen

Benämningen yrkeshögskoleexamen får användas endast om en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola.

24 §

Studierätt

En studerande har rätt att genomföra de studier som leder till yrkeshögskoleexamen eller högre yrkeshögskoleexamen enligt utbildningsprogrammet och undervisningsplanerna samt enligt de grunder som anges i yrkeshögskolans examensstadga.

26 §

Undervisningens avgiftsfrihet

Undervisning som leder till yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen är avgiftsfri för studerandena.

39 §

Användning av benämningarna yrkeshögskola och yrkeshögskoleexamen

Benämningen yrkeshögskoleexamen och högre yrkeshögskoleexamen får användas endast om en examen som har avlagts vid en yrkeshögskola.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utbildning som leder till högre yrkeshögskoleexamen kan när lagen trätt i kraft, genom beslut av undervisningsministeriet inledas inom de områden och vid de yrkeshögskolor som har deltagit i det försök som avses i lagen om försök med påbyggnads-examina vid yrkeshögskolorna (645/2001)

För personer som har avlagt examen på institutnivå eller examen inom yrkesutbildning på högre nivå och som senare avlagt lämplig yrkeshögskoleexamen kan såsom erforderlig arbetserfarenhet enligt 20 § 3 mom. enligt yrkeshögskolans prövning godtas minst tre års arbetserfarenhet inom branschen i fråga, varav minst ett år efter yrkeshögskoleexamen.

